

*De Fédération Bruxelloise van de Jeunes Gardes Socialistes
in het Café du Syndicat te Brussel, jaren vijftig*

Het archief van het Socialistisch Jeugdverbond

Rik De Coninck, Amsab

Voor niet-ingewijden was het zeker een verrassing: de koepel die de socialistische jeugdverenigingen sinds 1945 begeleidt, bestaat niet meer. Onze archivariissen maakten van de gelegenheid gebruik om de beschrijving van het archief aan te vullen met zeer recent materiaal. Dit afgerond geheel is vanaf nu consulteerbaar.

Voorgeschiedenis

Reeds vanaf 1886 waren er socialistische jongerenorganisaties actief binnen de Belgische Werkliedenpartij (BWP), eerst de sterk gepolitiseerde Socialistische Jonge Wacht (SJW), later andere organisaties zoals de Volkskinderen en de Arbeidersjeugd (de Ajotters), die meer aandacht hadden voor het culturele verenigingsleven. In 1922 werd de eerste koepel opgericht, de *Centrale Jeugdraad*, waar twee federaties deel van uitmaakten: de Federatie der Lichamelijke en Zedelijke Opvoeding en de Nationale Federatie der Socialistische Jonge Wachten. Na de mislukking van dit coördinerende orgaan werd een nieuwe poging ondernomen met de *Socialistische Jeugdcentrale*. Deze koepel, waar zich ook de reeds vermelde Ajotters bij aansloten, kan als antecedent van het SJV beschouwd worden omdat hij alle socialistische jongerenorganisaties vertegenwoordigde. Omdat ook deze koepel de interne problemen moeilijk aankon en omdat de vakbond een eigen jeugdorganisatie oprichtte (de Syndicale Jeugd) - ook de mutualiteit had plannen in die richting - greep de Algemene Raad van de BWP in en verdeelde het werkingsveld. De *Socialistische Arbeidersjeugd Vlaanderen* (1937) werd de nieuwe koepel in Vlaanderen: tot 16 jaar was men automatisch lid van de Valken, nadien kon men kiezen voor de SJW, een sportvereniging, de Socialistische Studenten of de Syndicale Jeugd (die toch weer buiten de koepel bleef).

Oprichting van het Socialistisch Jeugdverbond (SJV)

Na de Tweede Wereldoorlog werd opnieuw gestart met een jeugdwerking onder de benaming Socialistische Jeugd, bestaande uit drie sectoren: een Valkensector (met Nestvalken, Jonge Valken en Rode Valken) voor de 8 tot 16-jarigen, de Pioniers voor de 16 tot 21-jarigen en de Jong Socialisten voor de 21 tot 30-jarigen. Op 9 december 1945 werd een nieuwe koepel opgericht: het *Socialistisch Jeugdverbond (SJV)*. Doel van het SJV was "*de familiale en schoolse opvoeding te vervullen en te verrijken met de voordelen van de socialistische opvoeding*". Het SJV moest dus enerzijds instaan voor de coördinatie van het socialistisch jeugdwerk en anderzijds de ledenorganisaties vertegenwoordigen bij de overheid en hun werking stimuleren ("*een garve in dienst van de jongeren*"). Concreet betekende dit dat het SJV taken op zich nam zoals de propaganda en de relatie met instanties zoals de partij en andere sociale en overheidsorganisaties.

Het verbond overkoepelde oorspronkelijk alleen de BSP-jeugdorganisaties. Aan het hoofd stond Gerrit Kreveld, die na de oorlog de Socialistische Jeugd uit zijn as had doen herrijzen en later ook aan de basis zou liggen van de Jong Socialisten. In 1948 was de koepel beperkt tot vier sectoren: Rode Valken en Pioniers (met Jean Nihon en Wim Depus als vertegenwoordigers in het SJV), Jeunes Gardes Socialistes (met Hubert Rassart), Gymnastics (met Jos Geuens) en de Federatie der Socialistische Studenten (met Leon Hendrickx).

Ondertussen was ook de Syndicale Jeugd terug actief geworden en waren zowel de Socialistische Turnbond als de socialistische sportverenigingen op hun sterkste niveau over het ganse land verspreid. Daarnaast werd onder andere door de mutualiteit aandacht besteed aan de uitbouw van lokale kindergroepen en vakantiewerk.

In de loop van de jaren vijftig waren volgende organisaties lid van het SJV: de Arbeiders Turn- en Sportcentrale, de Pioniers, de Jong Socialisten, de Jonge Natuurvrienden en de Socialistische Federatie van Jeugdtehuizen. In 1959 sloot ook het pas heropgerichte Socialistisch Jeugdleidersinstituut (SJI) zich hierbij aan (in 1948 was met de steun van het Emile Vandervelde Instituut al eens gestart met leidersvorming). Later sloten zich ook de syndicale, coöperatieve en mutualistische organisaties aan: ABVV-Kadetten, ABVV-Jeugddienst, MJA en Coop-Junior.

Evolutie

Door de snelle maatschappelijke evolutie waaraan klassieke jeugdbewegingen zich moeilijk konden aanpassen en waardoor ook nieuwe activiteiten mogelijk werden, wijzigde het ledenbestand van het SJV. Zo verkeerde de Socialistische Jeugd (de jeugdbeweging) rond 1960 in een crisis; op het congres van 1965 werd geopteerd voor verruiming met kindergroepen en hobbyclubs - wat mislukte - en voor een naamsverandering in Socialistisch Kinder- en Valkenverbond (SKVV).

Die periode werd gekenmerkt door de opkomst van nieuwe initiatieven waar de bestaande zuilen op inspeelden. In de jaren zestig was er ook de opkomst van de jeugthuizen, kort daarna gevolgd door de oprichting van speelpleinwerkingen en jeugdelaars. Oorspronkelijk werden ze aan socialistische kant overkoepeld door de Socialistische Federatie van Jeugdelaars (SFJA). De coördinatie van beide initiatieven lag bij de Federatie voor Jeugdelaars en Kindergroepen (FJAK) en de Nationale Dienst voor Speelpleinen en Recreatieruimten (NDR). Daarmee kwam de socialistische beweging op het terrein van het open jeugdwerk; jeugdwerk werd meer en meer beschouwd als een culturele aangelegenheid, er werden pogingen ondernomen om de niet-georganiseerde jeugd op te vangen en te begeleiden.

Bovendien veranderde de interne structuur van het SJV door de taalkundige opsplitsingen op het terrein van onderwijs en van cultuur. Na de eerste fase van de staatsherforming ('70-'71) kreeg de Vlaamse Gemeenschap de bevoegdheid over cultuur en dus ook over het jeugdwerk: de Nationale Jeugdraad werd bijgevolg opgesplitst in een Nederlandstalige en een Franstalige afdeling. Het SJV volgde deze evolutie met een opdeling in twee taalgroepen.

Subsidies

De inmenging van de overheid in het jeugdwerk is een fenomeen van na de Tweede Wereldoorlog. Overal in Europa werd dezelfde politiek gevoerd. Het leek alsof de politici geleerd hadden van de slechte ervaringen tijdens en net voor die oorlog, en daarom het jeugdwerk nauwer wilden betrekken bij het beleid. Men wou de jeugd opvoeden in democratische zin en haar de nodige middelen verstrekken zodat extremistische ideologieën geen kans meer zouden krijgen. Maar het budget bleef beperkt (b.v. 11 miljoen in 1956) en bovendien was er een probleem qua coördinatie tussen de departementen die 'Jeugd' onder hun bevoegdheden hadden; reden waarom Collard in datzelfde jaar een Interdepartementale Commissie voor de Jeugd oprichtte.

Naast die problemen over de bevoegdheden waren er uiteraard ook de spanningen tussen de zuilen; in 1972 waren die zo hoog opgelopen dat het SJV de Jeugdraad verliet en dat die pas twee jaar later weer kon opstarten. De daaropvolgende besprekingen leidden tot het decreet tot subsidiëring van het landelijk georganiseerd jeugdwerk in 1975. Vanaf dan konden zeven vormen van jeugdwerk erkend en gesubsidieerd worden en konden de budgetten opgetrokken worden. Het decreet betekende een gedoseerde professionalisering. De financiële zekerheid bleef nochtans beperkt door de besparingen tijdens de economische crisis. Toch was deze subsidiëring zeer belangrijk voor de verdere evolutie; geleidelijk aan vergrootte de subsidiepot (bv. 743 miljoen in 1986) en de daarbij horende regelgeving. De wettelijke en administratieve opvolging ervan vergde heel wat energie van het SJV-personeel en was soms aanleiding tot de oprichting of samensmelting van organisaties en diensten. Voor het SJI betekende dit decreet het

VAN 31 JULI TOT 8 OOGST 1954

Affiche van de Rode Valken, 1954

einde van zijn werking omdat jeugdorganisaties voortaan verplicht werden om zelf hun kaders te vormen.

Vanuit de jeugd kwam er meer vraag naar informatie en dienstverlening; tegelijk raakten ideologische overwegingen op de achtergrond en werkte men vooral pragmatisch. In 1995 waren volgende organisaties lid van het SJV:

- ABVV-Jeugddienst
- Jong Socialisten
- Maatschappelijke Jongerenactie (de vroegere Mutualiteit der Jonge Arbeiders (MJA))
- Dienst voor Natuurbehoud en Recreatieinfrastructuur (in 1992 volgde deze dienst de in 1971 opgerichte Nationale Dienst voor Recreatieruimten op, hij propageerde de bouw van recreatieve ruimten voor de jeugd)
- Nationale Jeugddienst voor Volksdans
- Federatie voor Progressief Jongerenwerk (kadervorming)
- Vlaamse Federatie van Gehandicapte Jongeren
- Rode Valken
- Zonnige Uren (opleiding van monitoren voor de kindervakanties van de socialistische mutualiteit).

Functionering

Het SJV werd geleid door enerzijds een Nationaal of Landelijk Comité met afgevaardigden van de aangesloten verenigingen (tien in 1964 en in 1995), de twee permanenten en vier vertegenwoordigers van de partij; anderzijds werd de dagelijkse leiding, de Executieve, gevormd door de voorzitter en meestal twee secretarissen. Opmerkelijk is dat de leiding van het SJV geen beslissingsmacht had over de aangesloten organisaties, ze kon alleen coördineren. Die coördinatie was nodig omdat ze zich tot eenzelfde publiek richtten, vaak dezelfde lokalen gebruikten, identieke noden hadden...

De relaties met de partij werden vanaf 1966 geregeld door een Gemengde Commissie Partij-Jeugd die de grote welomlijnde opdrachten van het jeugdwerk moest vastleggen. Naast de vertegenwoordiging in de partij coördineerde het SJV ook de werking naar de overheid toe, met name in enerzijds de Nationale Dienst voor de Jeugd (die materiële hulp gaf aan jeugdbewegingen en in een latere fase ook zorgde voor opleiding van jeugdleiders) en anderzijds de Nationale Raad voor de Jeugd (opgericht in 1945 door minister van Onderwijs Buisseret; in 1944 waren al de Staten-Generaal van de Jeugd bijeengeroepen); latere benamingen waren de Nationale Jeugdraad, de Nederlandstalige Jeugdraad, en tenslotte de Jeugdraad voor de Vlaamse Gemeenschap. In de jaren 1980 kreeg het SJV vanuit de SP de opdracht om de samenstelling van de Jeugdbeschermingscomités en de latere Comités voor Bijzondere Jeugdzorg te coördineren.

Bij de oprichting van het SJV was er op wereldvlak één coördinerende organisatie waarin, net zoals in de nationale raden, alle stekkingen elkaar ontmoeten. Maar die koepel onderging de gevolgen van de Koude Oorlog en viel uiteen in enerzijds de WAY (World Assembly of Youth), westersgezind, en anderzijds de FMJD (Fédération Mondiale de la Jeunesse Démocratique), van communistische stekking. De WAY had een Belgische afdeling, het Belgisch Comité van de WAY. Later veranderde deze pluralistische organisatie haar benaming in Belgisch Comité voor Internationaal Jongerenwerk (BKIJ) en Vlaams Platform voor Internationaal Jongerenwerk (VPIJ), waar momenteel een zestigtal Vlaamse jeugdverenigingen lid van zijn. Het VPIJ is te vergelijken met de Jeugdraad maar houdt zich enkel met internationale thema's bezig (Raad voor Europa, Europees Jeugdforum...)

De Europese comités van de WAY richtten in 1963 een Europees secretariaat op, de Council of European National Youth Committees (CENYC). Onder impuls van Johan Vande Meirssche was het SJV ook zeer actief in het Jeugdoverlegorgaan voor Internationale Culturele Akkoorden (JICA). Ten slotte moet ook nog de werking van het in 1989 opgerichte JINT vermeld worden: op last van de Europese Commissie moest elk land een organisme creëren voor de coördinatie van de Europese jeugdprogramma's. Daarnaast ontstonden ook de politieke internationales; van socialistische zijde was dat de International Union of Socialist Youth (IUSY). Het SJV nam ook deel aan bijeenkomsten van Europese socialistische jongeren.

Realisaties

Op wettelijk vlak werkte het SJV mee aan het statuut voor de gewetensbezwaarde, de meerderjarigheid op 18 jaar, de voorbereiding van het decreet op de gedetacheerde leerkracht en de herziening van de wet op de jeugdbescherming. Het SJV zelf kreeg ook een gedetacheerde leerkracht, Maurice Christiaens, die later secretaris werd van het SJV.

Het SJV nam ook verschillende initiatieven: de oprichting van de vzw Jeugdkaravanen (om het reizen voor jongeren gemakkelijker te maken), van het SJI en van socialistische federaties van jeugdhuisen en jeugdateliers. Ook rond speelleinen - een andere nieuwe trend - werden initiatieven genomen. Het SJV was ook medeorganisator van de jongerenmarsen voor werk in de jaren tachtig. In die periode kreeg vooral de uitbouw van het jeugdbeleid op lokaal niveau veel aandacht.

Het einde van het SJV

In 1995 werd een actualisering van het decreet op het landelijk jeugdwerk aangekondigd en begonnen de zogenaamde 'fiertelgesprekken'. Na drie jaar discussies werd een

nieuw decreet op het landelijk jeugdwerk uitgevaardigd, zeer tot onvrede van vele organisaties: van de ongeveer negentig organisaties die vroeger erkend werden voldeden er maar dertig aan de nieuwe criteria. Er werd gewerkt aan een herziening, maar al snel bleek die neer te komen op een opheffing van de zuilgebonden koepels, liefst zonder de ervaring van die koepels te verliezen. Een adviserende functie werd beoogd. In maart 2001 kwamen de besprekingen in een finale fase: vanaf nieuwjaar 2002 werden de koepels opgeheven en werd de werking overgenomen door het Steunpunt Jeugdbeleid.

Het archief van SJV

Het hier beschreven archief is het resultaat van verschillende schenkingen in 1982, 1995, 1996, 2000 en 2001. De schenking van Willy Seeuws in 1982 was de meest omvangrijke: ze bevatte vooral materiaal dat door Seeuws verzameld was als secretaris van het SJI en werd onder die benaming rudimentair beschreven. Na herwerking bleek dat de verschillende archiefvormers best apart beschreven werden: SJI, SJV, Jong Socialisten (geïntegreerd in archief 41), Centrale voor Socialistisch Cultuurbeleid (CSC) en Nationaal Comité van de Socialistische Gemeenteraads- en Provincieraadsverkozenen (waar Seeuws een tijdlang secretaris van was.) Vooral voor de perioden 1959-1969 en 1981-2001 zijn er veel documenten.

De totaliteit van het geschonken archief was erg omvangrijk. Bij de verwerking werden twee soorten documenten niet weerhouden: de omvangrijke reeks verslagen van de Jeugdraad en van andere overlegorganen - voor zover ze niet getuigden van de werking van het SJV - en documentaire stukken van socialistische organisaties die geen lid waren van het SJV. Dergelijke documenten kunnen beter in de archieven van de archiefvormers bekeken worden. Bovendien weze de lezer gewaarschuwd: hij zal heel wat doorzicht aan de dag moeten leggen om de realiteit achter het vaak opgeblazen taaltje te doorgronden ("*een positief en emanciperend jeugdbeleid voor een samenleving met toekomst*"). Hij zal ook raar opkijken als hij teksten vindt met als titel "*35de nota aan Peter De Ridder over het decreet landelijk jeugdwerk*", of termen zoals "*attest van verlengde minderjarigheid*". Toch is dit een belangrijk archief dat handelt over thema's zoals emancipatie, welzijn, tewerkstelling, onderwijs en zelfstandigheid van de jeugd.